

І. Мриглод, директор Інституту фізики конденсованих систем НАН України, заступник голови Західного наукового центру НАН і МОН України, академік НАН України:

«У фундаментальній науці, завдання якої – творення нових знань, немає напрямів “непріоритетних”. Кожний з потенційних експертів-суддів буде тяжіти до “свого болота”. Передбачити прикладні застосування з нового знання практично неможливо. Пізнавальна та освітня функції науки величезні і не повинні обмежуватися будь-ким. Тому фінансувати треба ті фундаментальні дослідження, які приносять результат (нове знання) і пройшли через відповідне горнило його експертної оцінки (публікація у престижному науковому виданні). Нобелівська премія з фізики 2012 р. стосувалася фундаментальних питань: “Як побачити окремих фотон?”, “Чи можна спостерігати на експерименті межу між квантовим і класичним світом?”, “Чи можливі виміри, які не зруйнують квантовий стан?” і т. ін. Водночас отримані результати відкрили колосальні перспективи як для застосувань (надточний годинник, квантовий комп’ютер тощо), так і для нових фундаментальних досліджень (для прикладу, гравітаційне сповільнення).

У загальних положеннях Закону “Про наукову і науково-технічну діяльність” цілком слушно сказано: “Прикладні наукові дослідження – наукова діяльність, спрямована на одержання нових знань, що можуть бути використані для практичних цілей”. Мова йде про предметно-орієнтовані дослідження, що можуть мати перспективу застосувань. Тому межа між фундаментальними дослідженнями і прикладними є не такою вже й чіткою.

З іншого боку, від ефекту, який може бути цікавий технологічно чи мати безпосередню віддачу для суспільства, до реального його застосування лежить, як правило, велика і не завжди пряма дорога. Ця дорога і є завданням окремого етапу досліджень – так звана розробка, яка передбачає виконання цілої низки конструкторсько-дослідних робіт і аж до вивчення ситуації на ринку. Тобто результатом розробки є новий матеріал, продукт, процес, пристрій, технологія тощо – усе те, що може становити реальний інтерес для виробництва. У фундаментальній (і прикладній) науці до якісного поліпшення статусу країни на світовій арені може привести лише стрімке зростання числа наукових публікацій в якісних виданнях. Як це забезпечити? Підтримкою вчених і шкіл, які мають такі публікації; підтримкою перспективних українських видань, що мають міжнародний статус; заохоченням наукових груп і цілих установ до амбітних проектів; заходами із “відкриття” української науки для світу і стимулювання до тісної інтеграції в міжнародну співпрацю. Усі ці завдання можна виконувати і без конкурсних

засад, використовуючи правильні мотиваційні стимули та критерії для моніторингу ситуації» (Залізник Б. Академік НАН України І. Мриглад: «Пізнавальна та освітня функції науки – величезні» // Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України (<http://www.dknii.gov.ua>). – 2013. – 24.05).